

РАНЖУВАННЯ РЕГІОНІВ ЗА РІВНЕМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ПО ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ

В роботі розглянуто особливості ранжування регіонів за рівнем розвитку агропромислового виробництва. Розраховані, проаналізовані і використані індекси насиченості території агропромисловою продукцією – індекс зосередженості та індекс середньодушового виробництва продукції комплексу в розрізі областей АПК. Проведено аналіз числових значень інтегрального індексу розвитку агропромислового виробництва та рівня його споживання по території країни.

Ключові слова: міжрегіональні простори, систематизація, типологія, арифметичне інтегроване значення, зонування території, територіальна диференціація, інтегральні позики, регіональна спеціалізація, інтегральний індекс.

O. V. MAZUR, D. V. MAZUR
Kyiv University of Market Relations, Kyiv, Ukraine

RANKING REGIONS BY LEVEL OF DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL PRODUCTION ACROSS THE COUNTRY

This paper deals with the peculiarities ranking regions by the level of agricultural production. Calculated, analyzed and used indexes saturation area of agro products – index and concentration index of average production complex in APC by regions. The analysis of the numerical values of the integral index of development of agricultural production and the level of consumption in the country. Specialization of regional agriculture regional level quite a few dynamic and depends on the stability of specialization of agricultural production and processing industry. Taking into account the level of production and consumption of basic food products feasible in some of them, given the demand for certain types of products, is the extension of the territorial specialization and rationalization of territorial organization emitting weighted priorities.

Keywords: inter-spaces, classification, typology, arithmetic integrated value, zoning, territorial differentiation, integral loan The special, integral index.

Вступ

Специфіка взаємозв'язку різних аспектів регіональних господарських систем обумовлює особливості формування територіально-виробничих утворень, їх характеристику, значимість в системі регіональних і міжрегіональних просторів. Важливу роль у пізнанні і обґрунтуванні перспектив формування регіональних систем відіграє їх систематизація. Систематизація дозволяє прослідкувати в явищах і процесах певний порядок, підсумовуючи знання про їх подібність чи відмінність, виявити внутрішні закономірності розвитку. На основі систематизації можлива їх типологія як групування регіональних господарських структур за сукупністю властивостей, що різняться між собою за якісними ознаками.

Аналіз попередніх досліджень

Питанням ранжування регіонів за рівнем розвитку агропромислового виробництва по території України присвятили велике число робіт вітчизняні та зарубіжні вчені: Л.Г. Чернюк, Т.В. Пепа, В.М. Бондаренко, Г.О. Мазур, О.В. Коломицева, В.І. Копитко, М.І. Долішній, Я.О. Побурко, В.І. Карпов, М.П. Бутко, Т.В. Уманець, З.В. Герасимчук.

Виклад основного матеріалу

Типологія є засобом наукової класифікації систем за типами, в яких відображається найважливіші структурні або функціональні їх особливості. Типологія потребує обґрунтування критеріїв, системи показників і розробки підходів до проведення їх типізації.

Загальні положення трансформації структури регіональних агропромислових комплексів є обов'язковими для врахування при проведенні типології територій, яка повинна базуватись як на статистиці, так і на динаміці основних техніко-економічних показників [1, с.476].

Типологія є процесом, де розмежування системи об'єктів та їх групування проводиться за подібністю ознак й фіксуються найважливіші структурні та функціональні особливості. Типологія як засіб класифікації базується на певних принципах, зокрема, таких як єдність, цілісність, системність, комплексність, ефективність, динамічність, пропорційність, збалансованість, пріоритетність, взаємопов'язаність. Здійснення типології веде до виділення різних типологічних рангів, які являють собою територіальні поєднання різнохарактерних явищ в межах певних регіонів. Критерії типологізації повинні бути чітко окреслені, так як значна кількість їх ускладнює побудову типологічних схем. Можливим є використання показників, об'єднаних в групи чи блоки, або одного узагальнюючого показника. Показники регіональної ситуації структурної побудови можуть бути різнохарактерними, а це потребує їх відбору і ґрунтування відносно завдань типології регіонів. Типологія побудови залежить, насамперед, від мети дослідження, завдань розвитку та специфіки функціонально-територіальної організації регіональних АПК.

Значна диференціація регіонального розвитку, відмінність рівня сформованості регіональних АПК,

що зумовлено як наявним природно-ресурсним потенціалом, так і ступенем активізації господарської діяльності, дієвістю інвестиційно-інноваційних процесів, обумовлюють доцільність проведення їх типології, зонування території по рівню розвитку регіональних агропромислових комплексів на основі оцінки сировинної та переробної їх сфер задля обґрунтування перспектив розвитку. Типологія займає важливе місце в розвитку АПК, у пізнанні їх економічної сутності, закономірностей функціонування, організації та управління ними. В процесі типізації виокремлюються типи об'єктів або явищ як певних сукупностей, які чітко відрізняються між собою за якісними і кількісними ознаками. Типологія регіональних АПК можлива на основі аналізу обсягів виробництва, її динаміки, особливостей просторового розміщення, функціонально-галузевої структури, ступеня розвитку взаємозв'язків, що характеризують процеси агропромислового розширеного відтворення. Головними аспектами характеристики регіональних АПК, які в теорії агропромислового комплексоутворення уявляються як узагальнююче поняття для характеристики і оцінки власне АПК як сталих структурних сукупностей, є масштаб території розміщення, характер виробничої спеціалізації, глибина інтеграційних процесів, форма організації господарства та управління. Так, лише за масштабом можна виокремити макро-, мезо-, мікро- та локальні АПК. За характером виробничої спеціалізації умовно можна виокремити однопрофільні та багатогалузеві регіональні АПК. Виробнича спеціалізація агропромислового виробництва з використанням переваг територіального поділу праці дає можливість диференціювати вирішення проблем забезпечення населення продовольством. Показником і критерієм доцільності створення і розвитку відповідного типу агропромислового виробництва є рівень його соціально-економічної ефективності, підвищення рівня рентабельності та продуктивності праці. Поглиблення внутрігалузевої та міжгалузевої спеціалізації сприяє створенню сталих раціональних територіально-виробничих утворень агропромислового виробництва у відповідності до природно-ресурсних умов регіону.

Натепер в кожному із регіональних АПК склалися і функціонують комплекси агропромислового виробництва відповідної спеціалізації – ширші або вужчі за набором галузей. Важливим є концентрація зусиль в регіональних АПК на виробництві тих видів продукції, для яких на території регіону склалися сприятливі умови, базуючись на вигодах агропромислової інтеграції. Остання, як і агропромислове комплексоутворення, виступає важливою передумовою соціально-економічного розвитку регіонів. Формування регіональних АПК супроводжується значною концентрацією виробничого потенціалу порівняно з іншими територіально-виробничими утвореннями, широким просторовим розташуванням його переробних підприємств та повсюдним поширенням їх основної ланки – сільськогосподарського виробництва. Вони є основою територіальних форм концентрації виробництва, виступають стрижнем і базовою основою для утворення і розвитку інтегральних форм територіальної структури виробництва. В більшості регіональних господарських структур агропромислової формування є не лише важливою, а головною ланкою територіальної структури господарства [2, с.496].

Базовою ланкою регіональних АПК є сільськогосподарське виробництво, яке в структурі таких комплексів займає 50–60% обсягу виробництва агропромислової продукції залежно від природно-економічних умов розвитку господарських комплексів регіонів. Як ключова сфера регіональних АПК сільськогосподарське виробництва характеризується значною диференціацією по території країни, володіє певними оціночними характеристиками. Серед показників розвитку даної сфери АПК вважаємо доцільним провести зонування території країни за чистим доходом від реалізації продукції та послуг з врахуванням відмінностей в середній чисельності працівників, зайнятих в сільському господарстві та площі сільськогосподарських угідь (рис. 1). Як свідчить проведений аналіз за показником чистого доходу від реалізації продукції та послуг сільськогосподарського виробництва, в першу групу, регіональних АПК увійшли області з показником вище 7500 млн грн – Київська та Полтавська області. Вищий за середній рівень виручки від сільськогосподарського виробництва мали Черкаська, Дніпропетровська, Харківська області, середній рівень був характерним для Вінницької, Кіровоградської, Донецької областей, інші області мали нижчі значення чистого доходу від реалізації сільськогосподарської продукції. Сировинна сфера АПК, характеризуючись повсемісним розповсюдженням має певні відмінності і розбіжності за окремими регіональними комплексами, створюючи відповідну базу для переробної промисловості.

Подальший розвиток АПК країни та її регіональних систем, впровадження заходів по їх реформуванню вимагають розширення поля діяльності на основі розробки системи показників специфічного характеру та оцінки рівня концентрації агропромислового виробництва і ефективності його використання. Характер і масштаб територіальної концентрації, а також ефективність функціонування основних його сфер потребує аналізу комплексу показників і, насамперед, визначення частки АПК регіону у виробництві продукції та вартості основних засобів виробництва і чисельності зайнятих для основних сфер, рівня рентабельності, затрат на виробництво, прибутковості, а також показників, специфічних для кожної окремо взятої структурної одиниці комплексу.

Характер сучасних господарських зв'язків базується на ринкових засадах, є відмінним від існуючих тенденцій і принципів, визначається змінами загальних агропромислових систем, цільових установок та пріоритетів.

Результативність агропромислового виробництва має два чітко виражені аспекти – територіальний і

розвитку кожного із регіонів, що може бути основою для розробки шляхів щодо забезпечення подальшої раціоналізації просторового розміщення продуктивних сил та територіальної організації агропромислових комплексів на основі використання природно-ресурсного потенціалу регіонів з врахуванням регіональних і загальнореспубліканських інтересів [3, с.140].

Регіональна спеціалізація як форма відображення територіального поділу праці в окремих сферах АПК розвивається по-різному, що обумовлено специфічними умовами функціонування цих виробництв. Так, в сільському господарстві природні умови визначають основу поділу праці, його регіональну спеціалізацію, рівень розвитку якої є важливою умовою підвищення ефективності господарської діяльності регіональних АПК. Тому і є доцільним розробки перспективних напрямів поглиблення виробничої спеціалізації і територіальної організації окремих складових сфер АПК і, насамперед, сільського господарства і переробної промисловості. Саме в цих сферах розвиток регіональної спеціалізації має забезпечувати виробництво необхідних масштабів агропромислової продукції високої якості з найменшими виробничими витратами.

Обґрунтування напрямів перспективного розвитку регіональних АПК, удосконалення їх територіально-функціональної структури та просторової організації базувалось на врахуванні тенденцій сучасного стану розвитку, а також на оптимальному поєднанні складових регіональних підкомплексів продовольчого характеру з найбільш повним використанням природно-економічних умов регіонів [4, с.372].

Для визначення процесу розвитку і просторової організації а також територіальної структури регіональних АПК в роботі були розраховані, проаналізовані і використані індекси насиченості території агропромисловою продукцією – індекс зосередженості та індекс середньодушового виробництва продукції комплексу в розрізі обласних АПК. Володіючи певними оціночними характеристиками такі показники свідчать про глибокий територіальний поділ праці у виробництві агропромислової продукції та її розподіл по території країни, специфіку виробничої спеціалізації регіональних АПК. Як свідчить аналіз показників регіональної спеціалізації із 8 макрорегіонів – економічних районів в 4 агропромислових виробництва є профільючим у розвитку їх господарських комплексів. Рівень його розвитку перевищує середній по країні показник, який взяти як базовий за 1,00. В Подільському економічному районі інтегральний показник регіональної спеціалізації виведений на основі двох узагальнюючих показників, а саме сировинної і переробної сфери, становить 1,23, причому в сировинній ланці величина його становить 1,45, а в переробній 1,03. Варто вказати, що десять років тому, в 1993 року аналогічний інтегральний індикатор на Поділлі був дещо вищий – 1,49, що свідчить про хоча і повільне зменшення та втрату домінуючих позицій агропромислового виробництва в макрорегіоні. До макрорегіонів, в яких агропромислове виробництво займає значну роль в їх господарському комплексі належать окрім Подільського також Центральний, Східний, Поліський економічні райони. В інших макрорегіонах рівень розвитку агропромислового виробництва є нижчим від середнього по країні.

Беручи до уваги масштаби території України, існуючий адміністративно-територіальний поділ, доцільним є розгляд обласних АПК, так як в кожній області сформувався і функціонує комплекс агропромислового виробництва відповідно до природно-економічних умов області та її спеціалізації з врахуванням можливостей міжрайонного обміну продовольчою продукцією. Специфіка розвитку регіональних АПК залежить і визначається: обсягами та масштабами виробництва агропромислової продукції, ступенем участі регіонального АПК в територіальному поділі праці, обсягом ввозу і вивозу продовольчої продукції, рівнем територіального зосередження виробництва регіональних АПК, їх територіальною та галузево-функціональною структурою, ступенем задоволення місцевих потреб в агропромисловій продукції, впливом на оточуюче середовище. Базуючись на цьому, можливим є виокремлення груп і видів регіональних АПК.

Що ж до регіональних АПК обласного рівня, то тут спостерігається значна територіальна диференціація, яка сягає за інтегральним показником регіональної спеціалізації від 0,43 (Луганська область) до 2,27 (Черкаська область). До АПК з високим рівнем територіального зосередження агропромислового виробництва, які забезпечують потреби населення в продовольчій продукції і мають можливість значну частину вивозити за межі області, відносяться Черкаська, Вінницька, Київська, Кіровоградська Полтавська, Рівненська, Херсонська області.

Рівень розвитку окремих складових сфер регіональних АПК в територіальному розрізі варіює по сировинній ланці від 0,56 (Луганська область) до 2,00 (Черкаська область), а по переробній – від 0,30 (Луганська область) до 2,54 (Черкаська область). До обласних регіональних АПК, де в сільськогосподарській ланці рівень регіональної спеціалізації перевищує середній по країні рівень відносяться – Вінницька (1,64), Черкаська (2,00), Кіровоградська (1,96), Полтавська (1,66), Херсонська (1,61), Тернопільська (1,34), Хмельницька (1,32), а також – Дніпропетровська, Миколаївська, Сумська, Чернігівська та Чернівецька. Недостатній рівень сировинної сфери порівняно із ступенем розвитку переробної промисловості спостерігається в Запорізькій, Київській, Харківській і Львівській областях. Стосовно розвитку переробної сфери обласних регіональних АПК, високої концентрації переробних підприємств, то в півтора рази вищий інтегральний показник в даній ланці таких областей як Черкаська (2,54), Київська (2,46), Полтавська (1,70), Харківська (1,61) (табл. 1). Беручи за основу дещо відмінний поділ

досліджуваних показників по основним групам, було проведено ранжування регіонів країни по розвитку і просторовій організації агропромислового виробництва (табл. 2).

Проведений аналіз числових значень інтегрального індексу розвитку агропромислового виробництва та рівня його споживання по території країни свідчить, що в 15 обласних регіональних АПК рівень його нижчий за середній по країні (АР Крим, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Луганська, Львівська, Одеська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька), в 6 областях він близький до середнього, або дещо перевищує його (Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Харківська, Херсонська Чернігівська) і в 4 областях він значно вищий за середній показник по країні (Черкаська, Вінницька, Київська, Рівненська). Аналогічні відмінності з певними особливостями характерні як для індексу зосередженості агропромислової продукції по території країни, так і для індексу середньодушового її виробництва [5, с.358–598].

Таблиця 1

Регіональна спеціалізація, просторова локалізація та територіальна структура регіональних АПК

Район, область	Сировина сфера АПК			Переробна сфера АПК			I інтегрований
	I _{лок.}	I _{нас.}	I _{інт.}	I _{лок.}	I _{нас.}	I _{інт.}	
Україна	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Подільський район	1,35	1,55	1,45	0,99	1,06	1,03	1,24
АР Крим	0,82	0,83	0,83	0,94	0,92	0,93	0,88
Вінницька область	1,47	1,80	1,64	1,23	1,54	1,38	1,51
Волинська область	0,74	1,08	0,91	0,66	0,97	0,82	0,86
Дніпропетровська область	1,17	0,85	1,01	1,08	0,81	0,94	0,97
Донецька область	1,12	0,51	0,82	1,57	0,71	1,14	0,98
Житомирська область	0,62	1,11	0,88	1,46	0,82	1,14	1,00
Закарпатська область	0,82	0,63	0,73	1,51	0,15	1,56	0,78
Запорізька область	0,83	0,95	0,89	1,98	1,13	1,56	1,22
Івано-Франківська область	0,96	0,73	0,84	0,61	0,46	0,54	0,69
Київська область	1,25	0,59	0,89	3,66	1,27	2,46	1,68
Кіровоградська область	1,88	2,03	1,96	0,56	1,05	0,81	1,38
Луганська область	0,60	0,53	0,56	0,32	0,28	0,30	0,43
Львівська область	1,00	0,65	0,82	1,24	0,81	1,03	0,92
Миколаївська область	0,88	1,38	1,13	0,91	1,43	1,17	1,15
Одеська область	0,78	0,82	0,80	0,99	1,05	1,02	0,91
Полтавська область	1,34	1,97	1,66	1,36	2,04	1,70	1,68
Рівненська область	0,77	1,02	0,90	0,36	0,47	0,42	0,66
Сумська область	0,85	1,33	1,09	0,51	0,79	0,65	0,87
Тернопільська область	1,36	1,32	1,34	0,69	0,67	0,68	1,01
Харківська область	1,11	0,65	0,88	1,73	1,49	1,61	1,25
Херсонська область	1,42	1,80	1,61	0,53	1,05	0,79	1,20
Хмельницька область	1,21	1,43	1,32	0,62	0,72	0,67	1,00
Черкаська область	1,79	2,21	2,00	2,27	2,81	2,54	2,27
Чернівецька область	1,38	0,94	1,16	0,37	0,25	0,31	0,74
Чернігівська область	0,68	1,52	1,10	0,64	1,42	1,03	1,07

Отже, діапазон коливань індексу зосередження агропромислового виробництва та індексу середньодушового виробництва агропромислової продукції значний. Саме значні відмінності числових значень цих індексів зумовили доцільність об'єднання регіональних АПК в групи. Як свідчить аналіз, чим вищий рівень зосередженості агропромислового виробництва, тим вищий рівень його концентрації в регіоні і тим більша насиченість регіону продовольчою продукцією. Вартим уваги є поділ регіональних АПК за значимістю досліджуваних показників в п'ять груп (табл. 2).

Регіональні АПК як з високим рівнем територіального зосередження сільськогосподарського і промислового виробництва, так і з порівняно низьким рівнем, які не повністю забезпечує внутрішньообласні потреби у продовольчій продукції і повинні ввозити її значну частину, поділяються на підгрупи за спеціалізацією – набором спеціалізованих складових підкомплексів та видів продукції, що виробляється, і ступенем задоволення нею місцевих потреб. Основні та доповнюючі характеристики, їх поєднання та комбінації дають можливість виділити відповідні типи комплексів та виявити особливості їх розвитку. Серед допоміжних інтеграторів можна вказати на індекси виробництва і споживання основних продовольчих товарів у регіональних АПК, які характеризують загальний рівень територіального

зосередження виробництва інтегральних АПК обласного рівня та його спеціалізацію на основі особливостей сполучення спеціалізованих підкомплексів на території області. Склад і масштаб та співвідношення між продуктовими підкомплексами у межах регіональних АПК залежить від особливостей ресурсної бази та виробничого потенціалу комплексу. Виявлення специфіки регіональних АПК стосовно спеціалізації і їх складових підкомплексів важливо як у виробничому плані, так і в аспекті зовнішньоекономічної діяльності з визначенням можливостей самозабезпеченості регіонів.

Таблиця 2

Групи регіонів по індексу зосередженості і середньодушового виробництва агропромислової продукції

Група (Україна – 1,00)	Кількість областей		Області	
	Індекс зосеред- женості агропромис- лового виробництва, I _{зос}	Індекс середньо- душового виробництва а/п продукції, I _{вир.}	I _{зос.}	I _{вир.}
I група – до 0,95	13	13	АР Крим Волинська Донецька Житомирська Запорізька Закарпатська Луганська Ів.-Франківська Київська Одеська Рівненська Львівська Харківська	АР Крим Вінницька Дніпропетровська Закарпатська Ів.-Франківська Кіровоградська Луганська Рівненська Сумська Тернопільська Херсонська Хмельницька Чернівецька
II група – 0,96–1,05	1	3	Дніпропетровська	Львівська Одеська Чернігівська
III група – 1,06–1,50	7	4	Вінницька Миколаївська Сумська Хмельницька Тернопільська Чернівецька Чернігівська	Вінницька Донецька Житомирська Миколаївська
IV група – 1,51–2,00	3	3	Кіровоградська Полтавська Херсонська	Запорізька Полтавська Харківська
V група – понад 2,00	1	2	Черкаська	Київська Черкаська

Основні види продукції, які йдуть на задоволення місцевих потреб населення, виробляються спеціалізованими підкомплексами, зокрема цукробуярковм, зернопродовольчим, м'ясо-молочним, які практично функціонують у всіх регіональних АПК, але мають різний рівень розвитку і сформованості. Продукція, яка не виробляється в регіональних АПК, або виробляється в недостатніх об'ємах може бути одержана з інших обласних комплексів в результаті розвитку територіального, міжрегіонального поділу праці, участі областей в міжрегіональному продовольчому обміні. Отже, для розробки і обґрунтування перспективних напрямів розвитку регіональних АПК, поглиблення їх територіальної спеціалізації поряд з вивченням специфіки території та аналізу узагальнюючих показників необхідне доповнення і конкретизація порівняння показників виробництва і споживання окремих продовольчих товарів в спеціалізованих підкомплексах. Все це дає уявлення про економічну і соціальну ефективність функціонування конкретних регіональних АПК на основі застосування критерію спеціалізації, який визначає роль конкретного спеціалізованого продуктового підкомплексу в регіональному інтегрованому обласному АПК.

В результаті поєднання аналізу сировинної і переробної сфери, а також доповнюючих

характеристик – складу і масштабу розвитку продуктивних під комплексів, були виокремлені узагальнені напрями поглиблення спеціалізації інтегрованих обласних регіональних АПК: цукробуряковий з розвинутою м'ясо-молочною промисловістю – Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська, Львівська та Чернігівська області; зернопромислові з розвинутою плодовоовочевою та м'ясо-молочною промисловістю – Одеська, Херсонська, Закарпатська, Чернівецька, Миколаївська, Івано-Франківська області; м'ясопромислові з розвинутою молочною і цукровою промисловістю – Київська, Рівненська, Волинська, Житомирська, Тернопільська, Хмельницька області; м'ясо-молокопромислові з розвинутою олійною промисловістю – Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Харківська області (рис. 2).

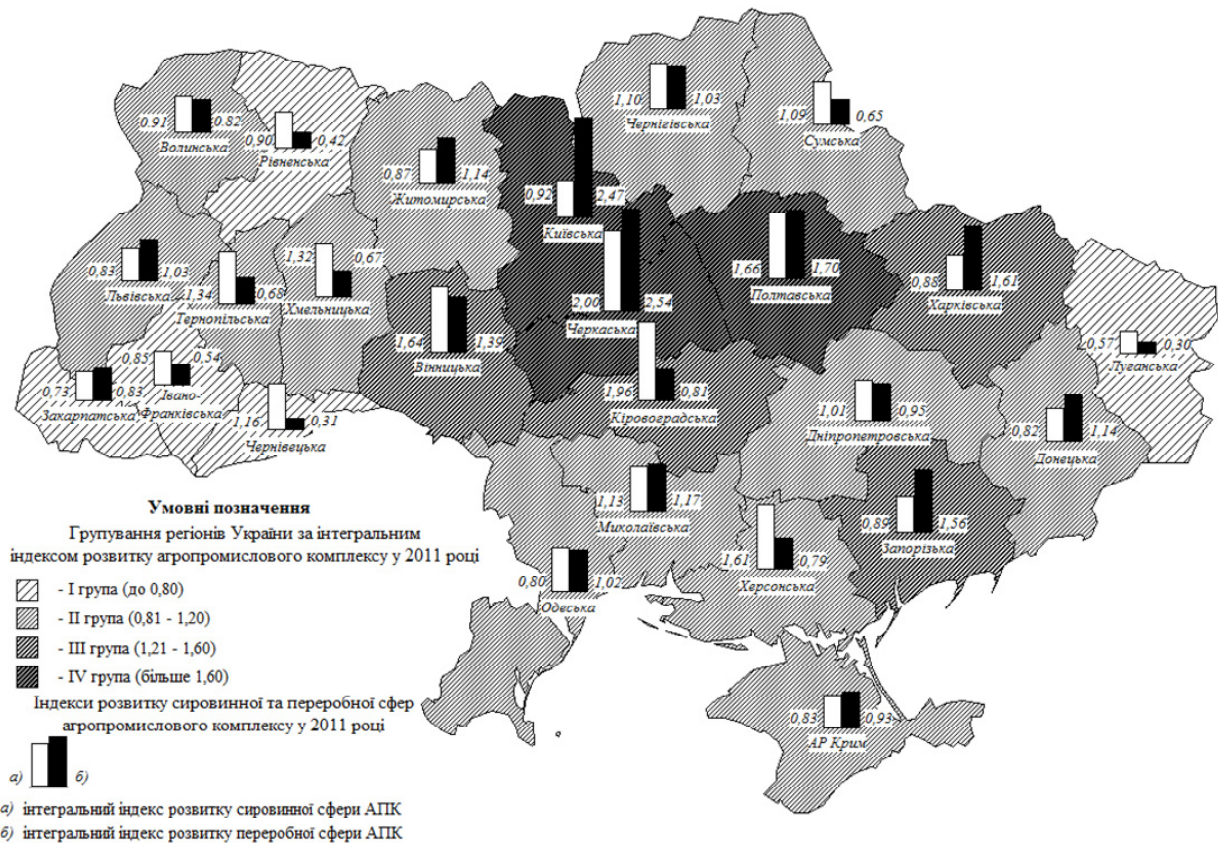

Рис. 2. Групування регіонів України за інтегральним індексом розвитку агропромислового комплексу у 2011 році

Висновки

Спеціалізація регіональних АПК обласного рівня є досить мало динамічною і залежить від стабільності спеціалізації сільськогосподарського виробництва і переробної промисловості. Із врахуванням рівня виробництва і споживання основних продовольчих товарів доцільним в деяких із них, враховуючи попит на певні види продукції, є поглиблення територіальної спеціалізації і раціоналізації територіальної організації з виділенням виважених пріоритетів. В цьому плані доцільним є посилення розвитку м'ясої і молочної промисловості в областях Донецького і Придніпровського економічних районів, а також плодовоовочевої в Кіровоградській, Івано-Франківській та Сумській областях, забезпечуючи комплексний розвиток регіональних АПК та найбільш повне забезпечення потреб населення в продуктах харчування.

Напрями щодо поглиблення виробничо-територіальної спеціалізації повинні мати за мету як забезпечення комплексного розвитку регіональних АПК, так і найбільш повне забезпечення потреб населення в продуктах харчування.

Література

1. Бутко М.П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці / Бутко М.П. – К. : Знання України, 2005. – 476 с.
2. Вахович І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації : монографія / Вахович І.М. / Луцький держ. технічний ун-т. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 496 с.
3. Регіональний АПК: проблеми та перспективи розвитку / Чернюк Л.Г., Пепа Т.В., Мазур Г.О., Мазур ОВ. – Вінниця : ПП Балюк І.Б., 2014. – 320 с.

4. Коломицева О.В. Стратегія структурних змін економіки регіонів: методологія і практика / Коломицева О.В. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 372 с.
5. Регіони України : статистичний збірник : Ч.1. – К. : Державний комітет статистики, 2011. – 358 с.

References

1. Butko M.P. Rehional'ni osoblyvosti ekonomichnykh transformatsiy v perekhidniy ekonomitsi. K.: Znannya Ukrainy, 2005. 476 s.
2. Vakhovych I.M. Finansova polityka staloho rozvytku rehionu: metodolohiya formuvannya ta mekhanizmy realizatsiyi: monohrafiya. Luts'kyi derzh. tekhnichnyy un-t. Luts'k: Nadstyr'ya, 2007. 496 s.
3. Chernyuk L.H., Pepa T.V., Mazur H.O., Mazur O.V. Rehional'nyy APK: problemy ta perspektyvy rozvytku. Vinnytsya: PP Balyuk I.B., 2014. 320s.
4. Kolomytseva O.V. Stratehiya strukturnykh zmin ekonomiky rehioniv: metodolohiya i praktyka. Cherkasy; Brahma-Ukrayina, 2010. 372 s.
5. Stastychnyy zbirnyk «Rehiony Ukrainy». Ch.1. K.: Derzhavnyy komitet statystyky, 2011. 358 s.

Надійшла 24.11.2014; рецензент: д. е. н. Бондаренко В. М.

Підп. до друку 02.02.2015. Ум. друк. арк. 19,24. Обл.-вид. арк. 15,19
Формат 30x42/4, папір офсетний. Друк різнографією.
Наклад 100, зам. № _____

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого
редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету”

Редакційно-видавничий центр Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1, тел. (0382) 72-83-63
